

KRİZ İLETİŞİMİ VE KRİZ YÖNETİMİ ÜZERİNE YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İNCELENMESİ

Özlem DUĞAN

Uşak Üniversitesi, Türkiye
ozlem.dugan@usak.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0001-9028-7989>

Mustafa DEMİREL

Uşak Üniversitesi, Türkiye
demirel.md49@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0005-9066-5974>

Selda AKÇALI

Uşak Üniversitesi, Türkiye
usak.isaretdili@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0002-0970-6483>

Merve KAYA

Uşak Üniversitesi, Türkiye
mervekayapr@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0003-6175-6733>

<i>Anf</i>	Duğan, Ö., Demirel, M., Akçali, S., Kaya, M. (2024). "KRİZ İLETİŞİMİ VE KRİZ YÖNETİMİ ÜZERİNE YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İNCELENMESİ". İletişim Çalışmaları Dergisi, 10 (3), 317-339
------------	---

Geliş tarihi / Received: 20.07.2024

Kabul tarihi / Accepted: 17.09.2024

DOI: 10.17932/IAU.ICD.2015.006/icd_v010i3003

ÖZ

Dünyada ve Türkiye’de farklı alanlarda çok sayıda krizlerin yaşanması akademik çalışmalara da yansımaktadır. Yaşanan kriz türleri yüksek lisans ve doktora tezlerinde konu olarak çalışılmaktadır. Bu çalışmada 2019-2024 yılları arasında Türkiye’de yüksek lisans ve doktora tezlerinde kriz iletişimi ve kriz yönetimi konusunda yayınlanan tezlerin profili ortaya çıkarılmak istenmiştir. Çalışmanın verileri, Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi (YÖKTEZ) üzerinden elde edilmiştir. Tarama sonucu 412 yüksek lisans, 83 doktora tezi çalışmaya dahil edilmiştir. Çalışmanın amacı kriz iletişimi ve kriz yönetimi alanında yapılan

tezlerde çalışmaların hangi alana evrildiğini ve hangi alanlarda boşlukların olduğunu ortaya koymaktır. Böylelikle çalışma gelecekte yapılacak tezlere katkı sağlamayı hedeflemektedir. Bibliyometrik analize tabi tutulan çalışmada tezlerin türleri, yılları, üniversitesi, enstitü, çalışmanın yöntemi, çalışma konuları, çalışıldığı şehir, anahtar kelimeler incelenmiştir. Çalışma sonucunda lisansüstü tezlerde 2019-2024 yılları arasında Covid-19 pandemi krizi, göç krizleri, deprem krizleri, ülkeler arası krizler, yöneticilerin krizi yönetme becerileri, şirketlerin ve kurumların yaşadığı krizler, sosyal medyada kriz süreçleri konularının daha fazla çalışıldığı tespit edilmiştir. Çalışma sonuçlarına göre, 2022 yılında daha fazla tez yazıldığı belirlenmiştir. Yüksek lisans tezinin doktora tezlerinden fazla olduğu tespit edilmiştir. Nitel çalışmanın nicel çalışmaya göre daha fazla olduğu belirlenmiştir. Karma yöntemin az kullanıldığı belirlenmiştir. Uluslararası kriz konularının ön plana çıktığı tespit edilmiştir. İstanbul Üniversitesi'nin ve Marmara Üniversitesi'nin tezlerde ön sıralarda yer aldığı belirlenmiştir. Sosyal Bilimler Enstitülerinin kriz iletişimi ve yönetimi konusunda ilk sırada olduğu tespit edilmiştir. Bundan sonra bibliyometrik analizle daha spesifik konular çalışılabilir. Karma yöntem kullanılarak yapılan çalışmaların sayısı artırılabilir.

Anahtar Kelimeler: *Kriz, Kriz İletişimi, Kriz Yönetimi, Bibliyometrik Analiz, Lisansüstü Tezler*

ANALYSIS OF POSTGRADUATE THESES ON CRISIS COMMUNICATION AND CRISIS MANAGEMENT

ABSTRACT

The fact that many crises are experienced in different areas in the world and in Turkey is also reflected in academic studies. The types of crises experienced are studied as a subject in master's and doctoral theses. In this study, it was aimed to reveal the profile of theses published in Turkey between 2019-2024 in master's and doctoral theses on crisis communication and crisis management. The data of the study were obtained from the National Thesis Center of the Council of Higher Education (YÖKTEZ). As a result of the screening, 412 master's and 83 doctoral theses were included in the study. The aim of the study is to reveal which field the studies in the theses in the field of crisis communication and crisis management have evolved into and in which areas there are gaps. Thus, the study aims to contribute to theses to be conducted in the future. In the study subjected to bibliometric analysis, the types of theses, years, university, institute, method of the study, study subjects, city where it was studied, and keywords were examined. As a result of the study, it was determined that the subjects of Covid-19 pandemic crisis, migration crises, earthquake crises, international crises, crisis management skills of managers, crises experienced by companies and institutions, and crisis

processes on social media were studied more in postgraduate theses between 2019-2024. According to the results of the study, it was determined that more theses were written in 2022. It was determined that master's theses were more than doctoral theses. It was determined that qualitative studies were more than quantitative studies. It was determined that mixed method was used less. It was determined that international crisis topics came to the fore. It was determined that Istanbul University and Marmara University were at the forefront in theses. It was determined that Social Sciences Institutes were at the forefront in crisis communication and management. From now on, more specific subjects can be studied with bibliometric analysis. The number of studies conducted using mixed method can be increased.

Keywords: *Crisis, Crisis Communication, Crisis Management, Bibliometric Analysis, Postgraduate Theses*

GİRİŞ

Dünyada ve Türkiye’de farklı alanlarda birçok krizin yaşandığını ve bu krizlerin giderek arttığını ifade etmek gerekir. Her geçen gün etkisini artıran krizler hayatımızı büyük oranda etkileyerek değişikliklere neden olmaktadır. Yaşanan krizler akademik alanda da yeni çalışma konularını ortaya çıkarmaktadır. Örneğin Covid-19 salgını (2020) küresel çapta, ülkeleri etkisi altına alarak her alanda birçok değişiklikleri beraberinde getirmiştir ve akademik alanda çalışılan konular arasında yer almıştır. Göç krizleri birçok ülkeyi etkileyerek hayatları değiştirmiş ve değiştirmeye de devam etmektedir. Özellikle Suriye’den Türkiye’ye gelen mültecilere yönelik birçok akademik çalışma yapılmıştır. Ülkeler arasında dönem dönem diploması krizleri de yaşanmaktadır. Rus uçağının düşürülmesi ve kaşıkçı cinayeti uluslararası ilişkiler açısından önemli kriz örnekleridir. Afetler açısından İzmir (2020) ve Kahramanmaraş (2024) depremleri ön plana çıkmaktadır. Yine birçok ülkede dönem dönem ortaya çıkan yangınlar kriz açısından çalışılan konular arasındaki yerini almıştır. Devlet kurumları ve özel işletmelerin krizleri yönetme becerisi ilgi gören konular arasında yer almaktadır. Bu çerçeveden ele alındığında akademik çalışmalarda kriz iletişimi ve kriz yönetimi çok çalışılan konular arasında yer almaktadır. Bu çalışmada Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi’nde (YÖKTEZ) 2019-2024 yılları arasında (2024 yılının ilk 5 ayı) yayınlanan yüksek lisans ve doktora tezleri çalışmaya dahil edilmiştir. Yükseköğretim Kurumları’nda lisansüstü düzeyde kriz konusunda neler çalışılmış, hangi konulara yoğunluk verilmiş, tezlerin türleri, yılları, üniversitesi, enstitü, çalışmanın yöntemi, çalışma konuları, çalışıldığı şehir, anahtar kelimeler boyutları üzerinden incelenmiştir. Tezler, Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi (YÖKTEZ) üzerinden elde edilmiştir. Tarama sonucu 412 yüksek lisans, 83 doktora tezi çalışmaya dahil edilmiştir. Tezlerde tıp, fen bilimleri alanında yayınlanan tezler

çalışmaya dahil edilmemiştir. Çalışma ile kriz iletişimi ve kriz yönetimi alanında hangi konuların yoğun olarak çalışıldığını ortaya koymak amaçlanmıştır. Söz konusu alanda çalışılan konularda ve yöntemlerde hangi boşlukların olduğunu belirlemek açısından çalışma önemli görülmektedir. Sonuçlar doğrultusunda bundan sonraki akademik çalışmalar ile ilgili çeşitli öneriler sunulmuştur.

KRİZ KAVRAMI

Çin Dili ve Edebiyatı Bölümü Profesörü Mair, kriz kelimesinin Çin dilinde “we-ji” olarak kullanılan kriz kelimesinin olumsuzluk barındırdığını, “ji” ekinin aslında fırsat anlamına gelmediği, weji’nin tehlikeli bir an, zor durum ve işlerin yolunda gitmediği anlamlarını taşıdığını ifade etmektedir (Mair, 2009, s. 6). Kriz kavramı aynı zamanda beklenmedik ve ani bir şekilde gelişen, hayatın gündelik akışını sekteye uğratan ve toplumsal düzeni sarsma potansiyeli olan bir olay ya da olaylar dizisi olarak tanımlanabilir (Çaplı ve Taş, 2010, s. 237). Kriz, sosyal bilimler sözlüğünde buhran, bunalım, beklenmedik bir sosyal, psikolojik ve ekonomik gelişme karşısında rutin ilişkilerin sarsılması, sorunun çözümü için yetersiz kalınması, çaresizlik içinde ortaya çıkan gerilim durumu olarak ifade edilmektedir (Demir ve Acar, 2002, s. 80). Gerilim durumu olarak değerlendirilen kriz; önceden sezilemeyen, çabuk cevap verilmesi gereken, kurumların uyum mekanizmalarını etkisiz hale getiren ve mevcut değerlerini, amaçlarını ve hedeflerini tehdit eden stresli durum olarak açıklanmaktadır (Bozgeyik, 2004, s. 38). Coombs (2007) ise, krizi bir organizasyonun faaliyetlerini kesintiye uğratan ve hem finansal hem de itibar açısından tehdit oluşturan, paydaşlarına fiziksel, duygusal ve/veya finansal bakımdan zarar veren ani ve beklenmedik bir olay olarak açıklamıştır. Kurum, kuruluşları, ülkeleri ve insanları tehdit eden krizi Kernisky (1997, s. 843), örgütün hedeflediği beklentileri ile çevresinde gerçekleşen olaylar arasındaki uyumsuzluk olarak açıklamaktadır. Kurumlar çevreye uyum sağlamadıkları dönemlerde riskler, tehditler ve krizlerle karşılaşma oranları daha da artmaktadır. Kurumun beklemediği bir anda ortaya çıkan kriz, performansı büyük oranda etkileyerek olumsuz sonuçlara neden olmakta, paydaşların sağlık, güvenlik, çevre, ekonomik vb. konularla ilgili önemli beklentilerini tehdit etmekte ve öngörülemeyen bir olay olarak görülmektedir (Coombs, 2015, s. 19). Krizi önlem alınmakta geç kalınan olumsuz bir durum olarak açıklayan Mitroff ise, (1987, s. 285), krizin olumsuz sonuçları da beraberinde getirdiğini vurgulamaktadır. Bu süreçte kurumların krizleri nasıl yönettikleri ve krizi yönetme becerileri önemli hale gelmektedir.

KRİZ İLETİŞİMİ VE KRİZ YÖNETİMİ

Kriz yönetim sürecinde kriz iletişimi önemli rol oynamaktadır. Fearn-Banks (2009, s. 7), kriz iletişimini olumsuz durumlar öncesinde, sırasında ve sonrasında kurum imajına yönelik zararları azaltmak için tasarlanan strateji ve taktikleri içe-

ren kurumla kamusu arasındaki diyalog olarak açıklamaktadır. Bu bağlamda kriz ortaya çıktıktan kısa süre sonra iç ve dış paydaşlara doğru bilgiyi ulaştırmak krizin başarılı yönetiminde önemli rol oynamaktadır. Krizin başlangıcından sonuna kadar paydaşlara kriz ile ilgili bilgilerin zamanında ve doğru bir şekilde iletilmesi kurumun krizi başarılı bir şekilde yönetme becerisini de ortaya koymaktadır. Coombs (2014, s. 1), kriz iletişimini, krizin paydaşlara ve örgüte verebileceği zararı sınırlamak için kriz yöneticilerine kılavuzluk etmeyi amaçlayan uygulamalı bir alan olarak tanımlamaktadır. Bu bağlamda iyi bir kriz iletişim stratejisi kriz planından daha önemli olabilmektedir (Heide ve Simonsson, 2014, s. 137). Bu doğrultuda kriz iletişimi komitesinin kurulması krizin etkili yönetim sürecinde önemli hale gelmektedir (Tekin ve Zerenler, 2005, s. 151-152). Kriz iletişim komitesinde bulunacak kişilerin iletişim ve medya konusunda donanımlı olmaları krizin yönetiminde önemli rol oynamaktadır (Narbay, 2006, s. 79). Örneğin Covid-19 salgınının kriz iletişimi açısından incelendiği çalışmada, T.C. Sağlık Bakanlığı tarafından salgının ilk günlerinden itibaren sosyal medyayı aktif bir şekilde kullanarak yoğun ve şeffaf bir bilgilendirme yapıldığı, kamuoyunun anlık bilgilendirildiği belirlenmiştir (Erol, 2020, s. 17). Bu durum kriz iletişiminin başarılı bir şekilde uygulanmasının kriz yönetimini kolaylaştırıcı bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Kriz yönetimi; kriz öncesi, kriz anı ve kriz sonrası yönetim olmak üzere üç devrede yaşanan karmaşık bir süreci ifade etmektedir. Bu doğrultuda kriz yönetimi, kriz nedeni olabilecek durumların önceden bilinmesi, kriz sinyallerinin önceden tespit edilmesi, kriz anında uygulanacak yöntem ve tekniklerin etkinliğinin artırılması, kriz zararlarının azaltılmasına yönelik stratejilerden oluşmaktadır (Tekin ve Zerenler, 2005, s. 109). Krizi yönetirken krizin etkisini sınırlandırmak krizden en az hasarla çıkmak için önemli olmaktadır. Bu çerçevede kriz yönetimi, krizin sebep olduğu olumsuzluğun ortadan kalkmasına yardımcı olmakta, hâkim olan belirsizlik ve risklerin kontrol altına alınmasına ve böylece örgütün kendi kaderinde kontrol sahibi olmasına olanak sağlayarak örgüt kaderinin dönüm noktası için stratejik bir planlama sürecidir (Fearn-Banks, 2016, s. 2). Kriz yönetiminin başarılı olması için kriz başlamadan önceki süreçler dikkate alınarak bir kriz planının hazırlanması, kriz planının güncellenmesi, kriz ekibine düzenli eğitimlerin verilmesi, stratejik planların gözden geçirilmesi, risklerin kontrol altına alınması gerekmektedir (Duğan & Koç, 2020). İletişim alanındaki teknolojik gelişmeler kriz dönemlerinde paydaşların hızlı ve doğru bilgiye kısa sürede ulaşması anlamında hassasiyetleri artmaktadır. Kurumun devamını sağlaması, potansiyel krizlere yönelik önlem almasına ve krizi fırsata çevirmesine bağlıdır (Penpece & Madran 2015, s. 35). Kriz durumunda özellikle karar vericilerin olağan hallerdeki sorunları çözdükleri taktik ve stratejilerinden farklı olarak; cesur ve özgüvenli bir şekilde davranarak krize sebep olan esas konunun çözülmesini sağlamaları

önemlidir (Kent, 1979, s. 21). Dolayısıyla kriz yönetim becerisi olan kurumlar krizleri daha az hasarla atlattırken, yönetemeyen kurumların zararı da artmaktadır.

KRİZ İLETİŞİMİ VE KRİZ YÖNETİMİ İLE İLGİLİ YAYINLANAN LİSANSÜSTÜ TEZLERDEN ÖRNEKLER

Kriz, kriz iletişimi ve kriz yönetimi ile ilgili lisansüstü tezlerde öne çıkan konular olduğu görülmektedir. Covid-19 salgını, göçmen krizi, deprem, yangın, uçak düşmesi, ülkelerarası krizler olmak üzere pek çok konunun tez konusu olarak çalışıldığı dikkat çekmektedir. Söz konusu krizlerin kurumlara etkisi, kurumların krizleri yönetme becerisi, liderlerin krizdeki rolü, çalışanların kriz algısı ve krizi yönetme becerisi, kurumlar tarafından krizlerin medya ve sosyal medyaya nasıl yansıtıldığı ve kamuoyunun krizlere tepkisi çalışılan konular olarak ön plana çıkmaktadır.

Örneğin yüksek lisans tezleri arasında yer alan ve Boyacı Özyurt (2019) tarafından hazırlanan tezde, kriz iletişiminin marka ve itibar yönetimi açısından Torcu süt krizi analiz edilmiş, krizin hedef kitlesi tarafından nasıl karşılandığı ve kriz sürecinde neler yapılabileceği ortaya konulmuştur. Yine şirket krizleri arasında Kaya (2019), Yaşar Holding krizini CEO bağlamında incelerken, Yıldırım (2019), Türkiye'deki gıda kuruluşlarının kriz iletişimi stratejilerini karşılaştırmıştır. Topaloğlu (2019), işletmelerde otantik liderlerin kriz yönetimi üzerindeki etkisini araştırırken, Özer (2020), otel işletmeleri ile ilgili olumsuz Ewom mesajlarını kriz iletişimi stratejileri kapsamında değerlendirmiştir. Yılmaz Korkmaz (2020), markaların kriz iletişimi stratejilerinde sosyal medya kullanımı üzerine tez yazarken, Aydın (2023), markaların sosyal medya kriz iletişimi süreçlerini inceleyerek markaların sosyal medyayı kriz iletişimi sürecinde nasıl kullandıklarını ortaya koymuştur. Tolğay (2023) ise, küresel krizleri ülkeler üzerinden NGO'ların rolü bağlamında analiz ederken, Işık (2024), kriz iletişimini sosyal medya yönetimi bağlamında United Airlines Dave Carroll ve Overbooking krizleri üzerinden analiz etmiştir. Öztürk (2022), kriz dönemlerinde kurumun uyguladığı sessizlik stratejisinin sonuçlarını araştırmıştır. Akseki (2019) doktora tezinde, sosyal medya ve kurumsal markalara ilişkin yaptığı çalışmada, sosyal medya krizi yaşayan şirketleri incelemiştir. Mutlu (2020) doktora tezinde, terör ve ekonomik krizlerin turizme etkisini araştırmıştır. Meriç (2022) doktora tezinde kurum bağlamında kriz mesaj stratejilerinin duygulara etkisini incelemiştir.

Covid-19 pandemi krizi de en fazla çalışılan tez konuları arasında yer almaktadır. Ersöz (2022) Covid-19 pandemi döneminde markaların reklamlarındaki stratejileri analiz etmiştir. Günaydın (2024) tarafından hazırlanan tezde, telekomünikasyon şirketleri örneğiyle Covid-19 sürecinde kriz iletişimi bağlamında sosyal sorumluluk projeleri incelenmiştir. Ayan (2020) ise, sağlık krizlerini medyanın sunum biçimi üzerinden incelemiş, egemen söylem (olumsuz) ile eleştirel söyle-

me (olumlu) sahip medyanın haber sunumunun farklılaştığını ortaya koymuştur. Ocakoğlu (2023), doktora tezinde Covid-19 salgın sürecini sinema üzerinden incelemiş, belgesel filmlerin analizini gerçekleştirmiştir. Covid-19 pandemi sağlık krizi ile ilgili yöneticilerin krizi yönetmek becerileri de incelenmiştir. Demirbaş (2021), Covid-19 salgını ile kriz yönetimini araştırmıştır. Irmak (2022), kriz iletişimde güvenin rolünü Sağlık Bakanlığı'nın Covid-19 pandemi sürecinde paylaştığı açıklamalar üzerinden incelemiştir. Adreis (2023), sosyal medyada Covid-19 pandemi sürecini incelediği doktora tezinde durumsal kriz iletişimi teorisi üzerinden Sudan Sağlık Bakanlığı'nı incelemiştir. Kaya (2022) doktora tezinde sağlık çalışanlarının kriz yönetimine ilişkin yaklaşımlarının Covid-19 kontrol algısı düzeylerine etkisini araştırmıştır. Yine doktora tezinde Boz (2022), kurumsallaşma düzeyi ve kriz algısının yöneticilerin kaygı düzeyine etkisini turizm açısından incelemiştir. Şenyurt Usta (2022) doktora tezinde Covid-19 dönemi kriz yönetiminin performans etkisinde duygusal zekanın aracı rolünü araştırmıştır. İpek (2024) ise kriz yönetimi becerisini belediye özelinde hazırladığı doktora tezinde belediye çalışanlarının birim yöneticilerinin kriz yönetim sürecindeki liderlik becerileri ile ilgili algılama düzeylerini ölçmüştür. Köse (2022), Covid-19 pandemi döneminde hemşirelerin kriz yönetme becerilerini doktora tezi ile ortaya koymuştur. Kriz yönetimi ve liderler konusunda Covid-19 pandemi sağlık krizi dışında da tezler yazılmıştır. Hamamcıoğlu (2020), üst düzey üniversite yöneticilerinin kriz durumlarında etkili karar vermenin olası yollarını araştırmıştır. Börü (2021) tezinde, kriz dönemlerinde liderlik becerisi ve etik liderlik yaklaşımının çalışan bağlılığına etkisini incelemiştir. Aydın (2019) doktora tezinde otomotiv sektöründe üst düzey yöneticilerin kurumsallaşma ve kriz yönetimi ilişkisini algılama düzeylerini araştırmıştır. Tombaş (2021) doktora tezinde, kriz dönemlerinde liderlerin rolünü otel işletmeleri üzerinden incelemiştir Karadağ (2022), okul yöneticilerinin yenilikçilik ve risk alma tutumları ile kriz yönetimi becerilerinin cinsiyet, görev, mesleki kıdem, yöneticilik kıdemi, görev yapılan eğitim kademesi açısından inceleyerek doktora tezinde ortaya koymuştur. Yılmaz (2023), kriz yönetimi sürecini yöneticiler üzerinden ortaya koyarak, yöneticilerin yaşı, cinsiyeti, yönetici olarak çalışma süresi ve toplam çalışma süresi ile kriz yönetim tutumları arasındaki ilişkiyi incelemiştir.

Krizler arasında önemli bir yer tutan göç krizleri de çalışılan konular arasında bulunmaktadır. Örneğin Bozkurt (2022), Almanya ve Suriye mülteci krizini ülkenin politikaları üzerinden analiz etmiştir. Doktora tezlerinde Çağlar (2019), Çıkrıkçı (2019), Bayram (2020), Çetiner (2020), Yiğit Uyar (2021), Assadullayev (2021) göç krizini çalışmışlardır. Özçağlar Eroğlu (2023), doktora tezinde göç odaklı insanı kriz yönetimini Suriyeli dayanışma ağları üzerinden araştırmıştır.

Krizin medya ve sosyal medya yönü açısından incelenmesi çalışılan konular arasında yer almaktadır. Akpulat (2019), yalan haberler ve sosyal medyada kriz

iletişimi yönetimi konularını incelemiştir. Noufou (2021), Sahra altı Afrika’da sosyal medya çağında terör saldırılarını medya kapsamında ele almıştır. Yıldırım (2022), Türkiye’de Orman Genel Müdürlüğü’nün kriz iletişimde Twitter kullanımını analiz etmiştir. Seyrek (2021) doktora tezinde gezi parkı olaylarının sivil itaatsizlik temelinde bir yeni toplumsal hareket örneği olarak değerlendirilebileceği, küreselleşme ve sosyal medyanın (yeni) toplumsal hareketleri dönüştürerek farklı bir karaktere büründürmekte olduğunu ortaya koymuştur.

Uluslararası ilişkiler bağlamında çalışılan tezlerde Türkiye-Rusya ilişkileri, Rus uçağının düşürülmesi ön plana çıkmaktadır. Bali (2022) tezinde Türkiye’nin Rus uçağını düşürmesi krizini incelemiştir. Yazar (2020) doktora tezinde, Rus uçağının düşürülmesi ve Kaşıkçı cinayetini karşılaştırmalı bir perspektifle incelemiştir. 30 Ekim 2020 tarihinde İzmir depremi, 6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş depremi ve Marmara ile ilgili deprem konuları tezlerde çalışılan konular arasında yer almaktadır. Sancı (2023) yüksek lisans tezinde kriz haberciliği bağlamında deprem haberlerini 2020 İzmir depremi özelinde incelemiştir. Sungar (2024) yüksek lisans tezinde devlet kurumlarının kriz dönemlerinde dezenformasyonla mücadele örneğini Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı’nın deprem bültenleri üzerinden incelemiştir. Usta (2021) doktora tezinde Türkiye’de meydana gelen deprem afetlerinde sunulan hizmetlerin değerlendirilmesi (1999-2020) yılları arasında yapılan çalışmalar üzerinden incelemiştir. Tekin (2024) yüksek lisans tezinde Kahramanmaraş depremini kriz ve belediye üzerinden incelemiş, belediye/büyükşehir belediyelerinin çeşitli hukuki düzenleme, plan ve stratejilerde yer alan sorumlulukları kapsamında afet-risk ve afet-kriz yönetimi safhalarını ortaya koymuştur. Doktora tezinde Eligüzel (2021), deprem sonrası durumsal farkındalık için Twitter kullanımı üzerine çalışmıştır. Söz konusu yüksek lisans ve doktora tezleri üzerinden değerlendirildiğinde yaşanan krizlerin tez konuları olarak belirlendiğini ve çalışıldığını ifade etmek mümkündür.

YÖNTEM

Dünyada ve Türkiye’de gün geçtikçe artan krizlerin iletişim açısından kriz iletişimi ve kriz yönetimi konularında hangi tezlerin yazıldığı, akademik anlamda hangi konuların ön plana çıktığını ortaya koymak ve çıkan sonuçlar üzerinden önerilerde bulunmak açısından çalışma önemli ve özgün bir nitelik göstermektedir. Bu doğrultuda çalışmada kriz iletişimi ve kriz yönetimi alanında yazılan ve YÖKTEZ’de taranan tezler bibliyometrik analiz ile incelenmiştir. Çalışmada 2019-2024 yılları arası dikkate alınmıştır ancak 2024 yılının ilk 5 ayı çalışmaya dahil edilmiştir. Bunun sebebi Mayıs 2024 tarihinde taramaların tamamlanmış olmasıdır. Çalışmanın evrenini Türkiye’de kriz ile ilgili yayınlanan lisansüstü tezler oluştururken, çalışmanın örneklemini kriz iletişimi ve kriz yönetimi konuları oluşturmuştur. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi (YÖKTEZ)’inde taranan tezlerde anahtar kelime olarak “kriz iletişimi” ve “kriz yönetimi” kav-

ramları anahtar kelime olarak belirlenmiştir. Tarama sonucu 836 teze ulaşılmış ancak alan dışı olarak değerlendirilen tıp, fen bilimleri gibi alanlarda yazılan tezler çalışmaya dahil edilmemiştir. Tarama sonucu 412 yüksek lisans ve 83 doktora tezi belirlenmiştir. Çalışmanın verileri Nisan-Mayıs 2024 tarihleri arasında toplanmıştır. Bibliyometrik analize tabi tutulan çalışmada tezlerin türü, yılları, üniversitesi, enstitüsü, çalışmanın yöntemi, çalışma konuları, çalışıldığı şehir ve anahtar kelimeler incelenmiştir. Araştırmada YÖKTEZ üzerinden belirlenebilen unsurlar incelenmiştir. Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak amacıyla üç araştırmacı tarafından elde edilen veriler kontrol edilmiştir. Kontrol sonrası kriz iletişimi ve kriz yönetimi konularında hazırlanan tezler Excel programına aktarılmış ve veriler sayısallaştırılarak kategorilerine göre analiz edilmiştir. Çalışmanın verileri dokümana ulaşma, dokümanların özgünlüğünü kontrol etme, dokümanları anlama, verileri analiz etme ve verileri kullanma (Yıldırım ve Şimşek, 2005, s. 193) olmak üzere beş aşamada gerçekleştirilmiştir. Çalışma bibliyometrik yöntem ile analiz edilmiştir. Bibliyometrik analizler, hangi konuların çalışıldığı, hangi araştırma yöntemlerinin kullanıldığı, çalışma alanların zaman içerisindeki değişimi ve eğilimlerin incelenmesini sağlamaktadır (Yeksan ve Akbaba, 2019).

Çalışma için kullanılan veriler kamuoyuna açık YÖKTEZ üzerinden elde edildiği için etik kurul iznine gerek duyulmamıştır. Çalışmanın sınırlılıkları bulunmaktadır. Çalışma 2019-2024 yılları arasında yayınlanan tezlerin incelenmesi açısından sınırlılık oluşturmaktadır. 2024 yılının ilk 5 ayının alınmasının nedeni çalışmanın verilerinin ilk 5 ayı kapsayacak şekilde oluşturulmasıdır. Ayrıca çalışma kriz iletişimi ve kriz yönetimi konularında yayınlanan tezleri ele alması (Tıp, Fen bilimleri kapsam dışı tutulmuştur) açısından da sınırlılıkları bulunmaktadır. Araştırma soruları şu şekilde oluşturulmuştur;

- ✓ Kriz iletişimi ve yönetimi alanında yazılan tezlerin türlere göre dağılımı nasıldır?
- ✓ Kriz iletişimi ve yönetimi alanında yazılan tezlerin yıllara göre dağılımı nasıldır?
- ✓ Kriz iletişimi ve yönetimi alanında yazılan tezlerin üniversiteye göre dağılımı nasıldır?
- ✓ Kriz iletişimi ve yönetimi alanında yazılan tezlerin enstitüye göre dağılımı nasıldır?
- ✓ Kriz iletişimi ve yönetimi alanında yazılan tezlerin yöntemlerine göre dağılımı nasıldır?
- ✓ Kriz iletişimi ve yönetimi alanında yazılan tezlerin çalışma konularına göre dağılımı nasıldır?

- ✓ Kriz iletişimi ve yönetimi alanında yazılan tezlerin çalışıldığı şehirlere göre dağılımı nasıldır?
- ✓ Kriz iletişimi ve yönetimi alanında yazılan tezlerin anahtar kelime dağılımı nasıldır?

BULGULAR

Çalışmada kriz iletişimi ve kriz yönetimi bağlamında Yükseköğretim Kurumları'nda lisansüstü düzeyde; tezlerin türleri, yılları, üniversite, enstitü, çalışmanın yöntemi, çalışma konuları, çalışıldığı şehir, anahtar kelimeler boyutları üzerinden incelenmiştir. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi (YÖKTEZ) üzerinden tarama sonucu 412 yüksek lisans, 83 doktora tezi olmak üzere toplam 495 tez çalışmaya dahil edilmiştir.

Tablo 1.

Türlerine Göre Tezlerin Dağılımı

Tez Türü	Frekans (f)	Yüzde (%)
Yüksek Lisans Tezi	412	83,2
Doktora Tezi	83	16,8
Toplam	495	100,0

Tezlerin türlerine göre dağılımlarını içeren Tablo 1 incelendiğinde; %83,2'sinin yüksek lisans, %16,8'inin ise doktora tezlerine ait olduğu görülmektedir. Bu veriler, konuyla ilgili lisansüstü yayınların master düzeyinde daha fazla çalışıldığını ve araştırmacılar tarafından daha fazla ilgi gördüğü şeklinde yorumlanabilir. Yüksek lisans yapanların sayısının doktora yapanlara göre fazla olması ile çıkan sonuç doğru orantılıdır.

Tablo 2.

Yıllarına Göre Tezlerin Dağılımı

Yıllar	Frekans (f)	Yüzde (%)
2019	148	29,9
2020	84	17,0
2021	79	16,0
2022	104	21,0
2023	73	14,7
2024	7	1,4
Toplam	495	100,0

Tezlerin yayımlandığı yıllara göre dağılımlarını içeren Tablo 2 incelendiğinde; konuyla ilgili en fazla yayının 2019 yılında (f: 148), en az yayının ise 2024 (f: 7) yılında (%1,4) tamamlandığı görülmektedir. Çalışma verilerinde 2024 yılının az olması ilk 5 ayının alınması nedeniyledir. Buna ek olarak en fazla yayının üretil-

diği diğer yılların ise sırayla; 2022 (f: 104), 2020 (f: 84), 2021 (f: 79) ve 2023 (f: 73) olduğu bilgisine ulaşılmaktadır. Yıllara göre dağılımda bazı yıllar arttığı bazı yıllar ise azaldığı görülmektedir. En fazla tezin 2019 yılında yayınlandığı tespit edilmiştir.

Tablo 3.

Üniversitelere Göre Tezlerin Dağılımı

Üniversite	Frekans (f)	Yüzde (%)
Marmara	43	8,7
İstanbul	20	4,0
Selçuk	17	3,4
Bahçeşehir	15	3,0
Çanakkale Onsekiz Mart	14	2,8
Ankara	13	2,6
Hacı Bayram Veli	12	2,4
Dokuz Eylül	11	2,2
Gazi	11	2,2
Akdeniz	10	2,0
Anadolu	10	2,0
Ege	10	2,0
Yıldız Teknik	10	2,0
Diğer	299	60,4
Toplam	495	100,0

Tezlerin yayımlandığı üniversitelere göre dağılımlarını içeren Tablo 3 incelendiğinde; konuyla ilgili en fazla tezin üretildiği eğitim kurumunun Marmara Üniversitesi (f: 43) olduğu anlaşılmaktadır. Çalışma kapsamında bu konunun, Türkiye genelindeki 115 farklı üniversitede çalışıldığı saptanmıştır. Tüm kurumları sıralamak mümkün olmadığı için en az 10 adet tezin üretildiği eğitim kurumları listelenerek, geriye kalanlar “diğer” (f: 299) şeklinde ifade edilmiştir. Marmara Üniversitesi’ni takiben en fazla tezin yazıldığı ilk beşteki kurumların ise sırayla; İstanbul Üniversitesi (f: 20), Selçuk Üniversitesi (f: 17), Bahçeşehir Üniversitesi (f: 15) ve Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi (f: 14) olduğu tespit edilmiştir. Marmara Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi en fazla tezin yayınlandığı üniversiteler olarak ilk sıralarda yer almaktadır. Vakıf üniversiteleri arasında Bahçeşehir Üniversitesi ön planda olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4.*Enstitülere Göre Tezlerin Dağılımı*

Enstitü	Frekans (f)	Yüzde (%)
Sosyal Bilimler Enstitüsü	344	69,5
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	99	20,0
Eğitim Bilimleri Enstitüsü	19	3,8
Sağlık Bilimleri Enstitüsü	9	1,8
Avrupa Araştırmaları Enstitüsü	5	1,0
Finans Enstitüsü	5	1,0
Atatürk Stratejik Araştırmalar Enstitüsü	3	0,6
Fen Bilimleri Enstitüsü	2	0,4
İşletme Enstitüsü	2	0,4
Orta Doğu ve İslam Ülkeleri Araştırmaları Enstitüsü	2	0,4
Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü	2	0,4
Güvenlik Bilimleri Enstitüsü	1	0,2
İletişim Bilimleri Enstitüsü	1	0,2
Yurtdışı Enstitüsü	1	0,2
Lisansüstü Programlar Enstitüsü	1	0,2
Toplam	495	100,0

Tezlerin yayımlandığı üniversitelerin enstitü türlerine göre dağılımlarını içeren Tablo 4 incelendiğinde; konuyla ilgili en fazla tezin üretildiği ilk sıradaki birimin Sosyal Bilimler Enstitüsü (f: 344) olduğu görülmektedir. Konunun genel olarak sosyal bilimler alanına girdiği düşünüldüğünde, elde edilen sonuçlar şaşırtıcı değildir. Bunu takiben ikinci sırayı Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nün (f: 99), üçüncü sırayı ise Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün (f: 19) aldığı ortaya konulmuştur.

Tablo 5.*Yöntemlerine Göre Tezlerin Dağılımı*

Araştırma Yöntemleri	Frekans (f)	Yüzde (%)
Literatür Taraması	49	9,9
Karma Yöntem (Nitel+Nicel)	9	1,82
Nitel Araştırma	282	57
Nicel Araştırma	155	31,3
Toplam	495	100,0

Tezlerde kullanılan yöntemlere göre yayınların dağılımlarını içeren Tablo 5 incelendiğinde; en fazla tercih edilen yöntemin nitel (f: 282) desende olduğu, en az tercih edilenin ise nitel ve nicel desenin birlikte kullanıldığı karma (f: 9) yöntem

olduğu bilgisine ulaşılmaktadır. Nitel yöntemi takiben en fazla yararlanılan ikinci sıradaki yöntemin nicel (f: 155), üçüncü sıradakinin ise derleme olarak da bilinen literatür tarama olduğu belirlenmiştir. Kriz iletişimi ve kriz yönetimi alanında nitel çalışmaların daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Araştırma sonuçları doğrultusunda nitel ve nicel yöntemlerin birlikte kullanıldığı karma yöntemli çalışmaların sayısı artırılabilir.

Tablo 6.

Çalışma Konularına Göre Tezlerin Dağılımı

Çalışma Konuları	Frekans (f)	Yüzde (%)
Uluslararası ilişkiler	57	11,5
Ekonomi	38	7,7
İşletme	38	7,7
Halkla İlişkiler	22	4,4
Siyaset Bilimi	21	4,2
İletişim	19	3,8
Kamu Yönetimi	17	3,4
Gazetecilik	15	3,0
İktisat	15	3,0
Siyasal Bilimler	12	2,4
Bankacılık	8	1,6
Maliye	8	1,6
Diğer	225	45,5
Toplam	495	100,0

Tezlerde en fazla çalışılan konuların dağılımlarını içeren Tablo 7 incelendiğinde; 57 farklı konunun yer aldığı saptanmış olmasına karşın, bunlardan en yüksek orana sahip olan ilk 12 konu sıralanmıştır. Bu bağlamda en fazla çalışılan ilk beş konunun sırayla; uluslararası ilişkiler (f: 57), ekonomi ve işletme (f: 38), halkla ilişkiler (f: 22), siyaset bilimi (f: 21) ve iletişim (f: 19) olduğu bilgisine erişilmiştir. Ülkeler arasında yaşanan krizlerin uluslararası ilişkiler açısından önemli olduğu dikkate alındığında kriz iletişimi ve kriz yönetimi alanında en fazla tezin yazıldığı ortaya çıkmaktadır. Yine işletme alanında kriz yönetimi ve ekonomik krizler çok çalışılan konular arasında yer almaktadır. Kriz iletişimi ve halkla ilişkiler bağlantısı kurularak yazılan tezlerde bulunmaktadır. Siyasi krizler, siyaset bilimi açısından önemli görülen konular arasındadır. Bankacılık ve Maliye alanlarında ekonomik krizler ön plana çıkmaktadır.

Tablo 7.
Çalışıldığı Şehirlere Göre Tezlerin Dağılımı

Çalışıldığı Şehir	Frekans (f)	Yüzde (%)
İstanbul	113	22,8
Ankara	21	4,2
İzmir	13	2,6
Konya	12	2,4
Eskişehir	10	2,0
Antalya	6	1,2
Bursa	6	1,2
Uşak	6	1,2
Aydın	5	1,0
Çanakkale	5	1,0
Elazığ	5	1,0
Kocaeli	5	1,0
Mersin	5	1,0
Sakarya	5	1,0
Diğer	278	56,2
Toplam	495	100,0

Tezlerin yazıldığı ve araştırma kısımlarının yürütüldüğü illerin dağılımlarının yer aldığı Tablo 9 incelendiğinde; toplamda 53 farklı şehir saptanmış olmasına karşın, bunlardan en yüksek orana sahip olan ilk 14'ünün sıralandığı görülmektedir. Bu bağlamda en yüksek orana sahip olan ilk beş ilin sırayla; İstanbul (f: 113), Ankara (f: 21), İzmir (f: 13), Konya (f: 12) ve Eskişehir (f: 10) olduğu belirlenmiştir. Raporlananlar dışındaki iller ise “diğer” (f: 278) şeklinde ifade edilmiştir. Buradan hareketle ilgili konunun genel olarak büyük şehirlerde daha fazla sıklıkla çalışıldığı ifade edilebilir. Büyükşehirlerde üniversite sayısının fazla olması ve büyük üniversitelerde akademisyen sayısının fazla olması İstanbul, Ankara, İzmir, Konya, Eskişehir illerini ilk sıralara taşımaktadır.

Şekil 1.

Anahtar Sözcüklere Ait Kelime Bulutu

Anahtar sözcüklere ait kelime bulutunun yer aldığı Şekil 10 incelendiğinde; en fazla sıklıkla tekrar eden başlıca kelimelerin kriz (f: 38), halkla (f: 24), ilişkiler (f: 22), yönetimi (f:18), krizi (f. 15) ve Türkiye (f: 7) olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca Covid-19, strateji, Suriye, hastane, sessizlik stratejisi, göçmen, küresel, küreselleşme, toplum, medya, salgın, sığınmacı, iletişim, Rusya, Avrupa, Amerika, halk, KOBİ, borç, hükümet, kompleks, ekonomi, uluslararası, yönetim, iklim, politika, korku, Filistin, sağlık, kurumsal, şirketler, ticaret, dijital, krizler, şiddet, marka kavramlarının da ön planda olduğu belirlenmiştir. (Kelime bulutu için <https://wordcloud.online/tr> portalından faydalanılmıştır). Kelime bulutunda öne çıkan anahtar kelimeler yaşanan krizlerin konuları ile uyumlu olduğunu ortaya koymaktadır.

SONUÇ

Her geçen gün Dünyada ve Türkiye’de farklı alanlarda çok sayıda kriz yaşanmaktadır. Yaşanan krizler akademik alanda çalışılan konuların da belirleyicisi olabilmektedir. Örneğin Covid-19 pandemi sağlık krizi küresel çapta ülkeleri etkisi altına alarak birçok değişikliğe neden olmuştur. Dolayısıyla pandemi sağlık krizi yüksek lisans ve doktora tezlerinin konusunu da oluşturmuştur. Bu bağlamda çalışmanın amacı lisansüstü eğitimde kriz iletişimi ve kriz yönetimi açısından hangi tezlerin yazıldığına ortaya koyarak ilgili alanla ilgili bir sonuca ulaşmaktır. Hangi tez konularının ön plana çıktığı, hangi yöntemlerin kullanıldığı ve alanda hangi boşlukların oluştuğunu belirlemek açısından çalışma önemli görülmektedir. Çalışmanın bundan sonra yapılacak tezlere ışık tutması hedeflenmektedir. Bu doğrultuda 2019-2024 yılları arası (2024 yılının ilk 5 ayı) kriz iletişimi ve kriz

yönetimi alanında yayınlanan yüksek lisans ve doktora tezleri bibliyometrik analiz ile incelenmiştir. Kriz iletişimi ve kriz yönetimi alanında yayınlanan tezleri belirlemek amacıyla Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi (YÖKTEZ)’inden faydalanılmıştır. Tez Merkezi’ne anahtar kelime olarak kriz iletişimi ve kriz yönetimi yazılmış, tarama sonucu elde edilen tezlerden alan dışı olanlar çıkartılmış ve 412 yüksek lisans, 83 doktora tezi çalışmaya dahil edilmiştir. Çalışma sonuçlarına göre; tezlerin türlerine göre dağılımlarında; %83,2’sinin yüksek lisans, %16,8’inin ise doktora tezlerine ait olduğu belirlenmiştir. Bu veriler, konuyla ilgili lisansüstü yayınların master düzeyinde daha fazla çalışıldığını ve araştırmacılar tarafından daha fazla ilgi gördüğünü ortaya koymaktadır. Tezlerin yayımlandığı yıllara göre dağılımlarında; konuyla ilgili en fazla yayının 2019 yılında (f: 148), en az yayının ise 2024 (f: 7) yılında (%1,4) tamamlandığı tespit edilmiştir. 2024 yılının ilk 5 ayının çalışmaya dahil edilmesi sayının az olmasında etkili olmuştur. Buna ek olarak en fazla yayının üretildiği diğer yılların ise sırayla; 2022 (f: 104), 2020 (f: 84), 2021 (f: 79) ve 2023 (f: 73) olduğu bilgisine ulaşılmaktadır. Tezlerin yayımlandığı üniversitelere göre dağılımlarında; konuyla ilgili en fazla tezin üretildiği eğitim kurumunun Marmara Üniversitesi (f: 43) olduğu anlaşılmaktadır. Çalışma kapsamında bu konunun, Türkiye genelindeki 115 farklı üniversitede çalışıldığı saptanmıştır. Tüm kurumları sıralamak mümkün olmadığı için en az 10 adet tezin üretildiği eğitim kurumları listelenerek, geriye kalanlar “diğer” (f: 299) şeklinde ifade edilmiştir. Marmara Üniversitesi’ni takiben en fazla tezin yazıldığı ilk beşteki kurumların ise sırayla; İstanbul Üniversitesi (f: 20), Selçuk Üniversitesi (f: 17), Bahçeşehir Üniversitesi (f: 15) ve Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi (f: 14) olduğu tespit edilmiştir. Marmara Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi en fazla tezin yayımlandığı üniversiteler olarak ilk sırada yer aldığı belirlenmiştir. Vakıf üniversiteleri arasında Bahçeşehir Üniversitesi ön planda olduğu tespit edilmiştir.

Tezlerin yayımlandığı üniversitelerin enstitü türlerine göre dağılımlarında; konuyla ilgili en fazla tezin üretildiği ilk sıradaki birimin Sosyal Bilimler Enstitüsü (f: 344) olduğu görülmektedir. Konunun genel olarak sosyal bilimler alanına girdiği düşünüldüğünde, elde edilen sonuçların şaşırtıcı değildir. Kriz iletişimi ve kriz yönetimi konularının sosyal bilimler alanında çalışılan konular arasında yer alması Sosyal Bilimler Enstitüsü’nü ilk sıralara taşımıştır. Bunu takiben ikinci sırayı Lisansüstü Eğitim Enstitüsü’nün (f: 99), üçüncü sırayı ise Eğitim Bilimleri Enstitüsü’nün (f: 19) aldığı ortaya konulmuştur.

Tezlerde kullanılan yöntemlere göre yayınların dağılımlarında; en fazla tercih edilen yöntemin nitel (f: 282) desende olduğu, en az tercih edilenin ise nitel ve nicel desenin birlikte kullanıldığı karma (f: 9) yöntem olduğu tespit edilmiştir. Nitel yöntemi takiben en fazla yararlanılan ikinci sıradaki yöntemin nicel (f: 155), üçüncü sıradakinin ise derleme olarak da bilinen literatür tarama olduğu

belirlenmiştir. Bu sonuç doğrultusunda karma yöntem olarak bilinen (nitel + nicel) çalışmaların sayısının artması gerektiği ortaya çıkmaktadır. Özellikle sayısal verilerle elde edilen sonuçların nitel çalışmalarla desteklenmesi daha kapsamlı sonuçların elde edilmesine katkı sağlayacaktır.

Tezlerde en fazla çalışılan konuların dağılımlarında; 57 farklı konunun yer aldığı saptanmış olmasına karşın, bunlardan en yüksek orana sahip olan ilk 12 konu sıralanmıştır. Bu bağlamda en fazla çalışılan ilk beş konunun sırayla; uluslararası ilişkiler (f: 57), ekonomi ve işletme (f: 38), halkla ilişkiler (f: 22), siyaset bilimi (f: 21) ve iletişim (f: 19) olduğu bilgisine erişilmiştir. Belirlenen konular kriz iletişimi ve kriz yönetimi alanına girmektedir. Ülkelerarası ilişkilerde dönem dönem yaşanan krizlerin uluslararası ilişkiler ve kriz açısından tezlere de yansıdığı da görülmektedir.

Tezlerin yazıldığı ve araştırma kısımlarının yürütüldüğü illerin dağılımlarında; toplamda 53 farklı şehir saptanmış olmasına karşın, bunlardan en yüksek orana sahip olan ilk 14'ü sıralanmıştır. Bu bağlamda en yüksek orana sahip olan ilk beş ilin sırayla; İstanbul (f: 113), Ankara (f: 21), İzmir (f: 13), Konya (f: 12) ve Eskişehir (f: 10) olduğu belirlenmiştir. Raporlananlar dışındaki iller ise “diğer” (f: 278) şeklinde ifade edilmiştir. Buradan hareketle ilgili konunun genel olarak büyük şehirlerde daha fazla çalışıldığını ortaya koymaktadır. Büyükşehirlerde üniversite sayısının fazla olması ve büyük üniversitelerde akademisyen sayısının fazla olması İstanbul, Ankara, İzmir, Konya, Eskişehir illerini ön plana çıkarmaktadır. Anahtar sözcüklere ait kelime bulutunda; en fazla sıklıkla tekrar eden başlıca kelimelerin kriz (f: 38), halkla (f: 24), ilişkiler (f: 22), yönetimi (f:18), krizi (f: 15) ve Türkiye (f: 7) olduğu sonucuna varılmıştır (Kelime bulutu <https://wordcloud.online/tr> portalında oluşturulmuştur). Anahtar kelimeler ve tezlerin konuları üzerinden değerlendirildiğinde; Covid-19 pandemi krizi, göç krizi, ülkeler arasında yaşanan uluslararası krizler, afet krizleri (yangın, sel, deprem vs.), şirket ve kurum liderlerinin (üst düzey yöneticilerin) kriz yönetme becerileri, kriz ve habercilik, kriz ve dezenformasyon, kriz ve sosyal medya konuları ön sıralarda olduğu bulunmuştur. Kelime bulutunda ortaya çıkan anahtar kelimeler Türkiye’de ve Dünyada yaşanan krizlerin konularının tez çalışmalara da yansıdığını göstermektedir. Tez çalışma konularının gündemdeki kriz konularına göre belirlendiğini ortaya çıkarmaktadır.

Bu çalışma Türkiye’de 2019-2024 (2024 yılı ilk 5 ayı) yılları arasında yayınlanan lisansüstü tezlerle sınırlıdır. Bundan sonraki akademik çalışmalarda yıl aralığı daha geniş tutulabilir ve web of science üzerinden kriz konusu araştırılabilir. Kriz iletişimi ve kriz yönetimi konusunda yayınlanan tezlerde karma yöntem (nitel + nicel) kullanılarak yazılan tezlerin sayısı artırılabilir. Kriz iletişimi açısından son yıllarda sürekli gündemde olan kriz ve dezenformasyon, kriz ve sosyal medya

konularına yönelik bibliyometrik çalışmalar yapılabilir. Kriz iletişimi ve kriz yönetimi konuları açısından daha sınırlı ancak daha detaylı olarak uzmanlık alanını ön plana çıkartabilecek kriz iletişimi ve halkla ilişkiler alanında yazılan tezlerin incelenmesi tavsiye edilebilir. Ayrıca sadece bir kriz konusu ele alınarak örneğin Covid-19 salgını bibliyometrik bir analiz ortaya konulabilir.

KAYNAKÇA

Adreis, A. E. A. (2023). Sosyal medyada Covid-19 pandemi sürecinin durumsal kriz iletişimi teorisi bağlamında analizi: Sudan Sağlık Bakanlığı üzerine bir inceleme (Doktora tezi). Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Akpulat, F. (2019). Yalan haberler ve sosyal medyada kriz iletişimi yönetimi (Yüksek lisans tezi). Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Akseki, S. (2019). Sosyal medya kriz yönetimi: Kurumsal markalara ilişkin değerlendirme (Doktora tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Assadullayev, E. (2021). Rus medyasının Avrupa göçmen krizine yönelik algısının metafor kuramı bağlamında söylem analizi (Doktora tezi). İstanbul Medeniyet Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Ayan, A. (2020). Sağlıkta kriz iletişimi ve medyanın krizi sunum biçimine yönelik bir inceleme (Yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Aydın, M. (2023). Kriz iletişimi ve sosyal medya: Markaların sosyal medya kriz iletişimi çalışmaları üzerine bir araştırma (Yüksek lisans tezi). Bahçeşehir Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

Aydın, M. A. (2019). Üst düzey yöneticilerinin kurumsallaşma ve kriz yönetimi ilişkisini algılamaları üzerine nitel bir araştırma: Otomotiv sektörü örneği (Doktora tezi). Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Bali, V. M. (2022). Dış politika krizlerinin Türk-Rus ilişkilerine etkileri: Uçak krizi örneği (Yüksek lisans tezi). Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Bayram, P. (2020). Sosyal medyada Suriyeli mülteci krizine ilişkin sosyal gerçeklik: Türkiye'deki politik gençlik üzerinden bir analiz (Doktora tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Bozacı Özyurt, M. N. (2019). Kriz iletişiminin marka ve itibar yönetimi açısından değerlendirilmesi: Torku Süt krizi (Yüksek lisans tezi). Kadir Has Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

Boz, S. (2022). Kurumsallaşma düzeyi ve kriz algısının yöneticilerin kaygı düzeyine etkisi: Turizm sektöründe nitel bir araştırma (Doktora tezi). Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

Bozgeyik, A. (2004). Krizleri fırsata dönüştürmek. İstanbul: Hayat Yayınları.

Bozkurt, A. (2022). Almanya ve Suriyeli mülteci krizi: Angela Merkel'in mülteci politikalarının insan hakları perspektifinden analizi (Yüksek lisans tezi). İstanbul.

Börü, M. K. (2021). Liderin kriz yönetimi becerisi ve etik liderlik yaklaşımının kriz dönemlerinde çalışan bağlılığına etkisi (Yüksek lisans tezi). İstanbul Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

Coombs, W. T. (2007). Protecting organization reputations during a crisis: The development and application of situational crisis communication theory. *Corporate Reputation Review*, 10(3), 163-176. <https://doi.org/10.1057/palgrave.crr.1550049>

Coombs, W. T. (2014). *Ongoing crisis communication: Planning, managing, and responding* (1-240). Sage Publications.

Coombs, W. T. (2015). *Ongoing crisis communication* (4. basım). Sage Publications.

Çağlar, M. T. (2019). Yerelden uluslararası düzlemlere Suriye krizinin dönüşümü (Doktora tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Çaplı, B., & Taş, O. (2010). Kriz haberciliği. B. Çaplı & H. Tuncel (Eds.), *Televizyon haberciliğinde etik* (ss. 237-250). Ankara: Fersa Matbaacılık.

Çetiner, S. (2020). Suriye krizi özelinde uluslararası göç sorunu, yönetimi ve uluslararası göç sorununun ev sahibi ülkeye sosyo-ekonomik etkileri: Türkiye örneği (Doktora tezi). Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.

Çıkrıkçı, T. (2019). İnsan güvenliği ve Avrupa: Arap baharı sonrası göçmen krizi (Doktora tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Demir, Ö., & Acar, M. (2002). *Sosyal bilimler sözlüğü*. Ankara: Vadi Yayınları.

Demirbaş (2021). Covid-19 pandemi sürecinde sosyal medya: Twitter üzerinde kriz iletişimi ve yönetimi (Yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Duğan, Ö., & Koç, B. (2020). Durumsal kriz iletişimi teorisi çerçevesinde kriz tepki stratejilerinin kurumsal itibar üzerindeki rolü üzerine bir araştırma. *Connectist: Istanbul University Journal of Communication Sciences*, 59, 127-159.

Eligüzel, N. (2021). Deprem sonrası durumsal farkındalık için Twitter kullanımı:

Metin kategorizasyonunun ve konum bilgisinin rolü (Doktora tezi). Gaziantep Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.

Erol, M. (2020). Koronavirüs salgınında kriz iletişimi. *Seta-Analiz*, (316), 1-20.

Ersöz, D. D. (2022). Kriz iletişimi bağlamında Covid-19 salgını sürecinde markaların reklam stratejileri üzerine bir inceleme (Yüksek lisans tezi). Uşak Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Uşak.

Günaydın, Ü. (2024). Telekomünikasyon şirketleri örneğiyle Covid-19 sürecinde kriz iletişimi bağlamında sosyal sorumluluk projelerinin analizi (Yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

Hamamcıoğlu, D. (2020). Decision-making processes of university administrators in a crisis: A qualitative exploratory case study (Master's thesis). The Graduate School of Social Sciences of Middle East Technical University, Ankara.

Heide, M., & Simonsson, C. (2014). Developing internal crisis communication. *Corporate Communications: An International Journal*, 19(2), 128-146.

Fearn-Banks, K. (2016). *Crisis communications: A casebook approach* (5th ed.). New York: Routledge.

Fearn-Banks, K. (2009). *Crisis communication: A casebook approach* (3rd ed.). Mahwah, NJ: LEA's Communication Series.

Karadağ, C. A. (2022). Okul yöneticilerinin yenilikçilik ve risk alma tutumları ile kriz yönetimi davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi (Doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Kaya, B. (2019). Sosyal medya platformlarında CEO sözcülüğü ve kurumsal kriz iletişimi: Yaşar Holding krizinin sosyal CEO'luk bağlamında incelenmesi (Yüksek lisans tezi). Kadir Has Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

Kaya, S. (2022). Sağlık kurumlarında çalışan sorumlu sağlık personellerinin kriz yönetimine ilişkin yaklaşımlarının Covid-19 kontrol algısı düzeylerine etkisi (Doktora tezi). Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.

Kernisky, D. A. (1997). Proactive crisis management and ethical discourse: Dow Chemical's issues management bulletins 1979-1990. *Journal of Business Ethics*, 16(8), 843-853.

Köse, N. (2022). Türkiye'de Covid-19 salgını: Yönetici hemşirelerin kriz yönetme becerilerinin çok değişkenli istatistik yöntemlerle incelenmesi (Doktora tezi). Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Irmak, N. (2022). Kriz iletişimde güven inşa etmenin rolü: Sağlık Bakanlığı Covid-19 pandemi açıklamaları üzerine bir araştırma (Yüksek lisans tezi). Uşak Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Uşak.

Işık, M. E. (2024). Kriz iletişimde sosyal medya yönetimi: United Airlines Dave Caroll ve Overbooking krizlerini analizi (Yüksek lisans tezi). İstanbul Ticaret Üniversitesi İletişim Bilimi ve İnternet Enstitüsü, İstanbul.

İpek, S. (2024). Çalışanların kriz yönetim becerisi algılarının Malatya merkez belediyeleri üzerinden araştırılması(Doktora tezi). İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.

Meriç, D. (2022). Kriz mesaj stratejilerinin duygulara etkisi (Doktora tezi). Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Mutlu, Ç. (2020). Terör ve ekonomik kriz olgularının yumuşak güç unsuru olarak turizme etkileri: 11 Eylül saldırıları ve 2008 krizi üzerinden bir inceleme (Doktora tezi). Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Düzce.

Narbay, M. Ş. (2006). Kriz iletişimi. Nobel Yayın Dağıtım.

Noufou, O. (2021). Crisis communication in sub-Saharan Africa: Media coverage of terrorist attacks in the age of social media (Yüksek lisans tezi). Ibn Haldun University School of Graduate Studies Department of Radio, Television and Cinema, İstanbul.

Ocakoğlu, S. (2023). Toplumsal kriz dönemlerinde belgesel sinemada gerçeklik ve temsil olgusu: Covid-19 salgın süreci(Doktora tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Özçağlar Eroğlu, H. (2023). Göç odaklı insani kriz yönetimi: Karmaşıklık kuramı açısından bir analiz (Doktora tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Özer, A. (2020). Olumsuz eWOM mesajlarının kriz iletişimi stratejileri kapsamında değerlendirilmesi: 4 ve 5 yıldızlı otel işletmelerine yönelik nitel bir araştırma (Yüksek lisans tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.

Öztürk, R. (2022). Kriz iletişimde sessizlik stratejisi: Baydöner örneği (Yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

Sancı, D. (2023). Kriz haberciliği bağlamında deprem haberlerinin incelenmesi: 2020 İzmir depremi örneği (Yüksek lisans tezi). Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.

Seyrek, N. (2021). Kriz yönetimi ve küreselleşmenin yeni toplumsal hareketler üzerindeki rolü: Gezi parkı olayları örneği (Doktora tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Sungar, A. İ. (2024). Devlet kurumlarının kriz dönemlerinde dezenformasyonla mücadele örneği: Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı'nın deprem bültenle-

ri (Yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Şenyurt Usta, A. (2022). Covid-19 dönemi kriz yönetiminin performansa etkisinde duygusal zekanın aracı rolü: Sağlık sektörü örneği (Doktora tezi). Biruni Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

Tekin, İ. (2024). Türkiye’de afet-kriz yönetiminde belediyeler: Balıkesir Büyükşehir Belediyesi’nin Maraş depremlerindeki konumu ve fonksiyonları (Yüksek lisans tezi). Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bandırma.

Tekin, M., & Zerenler, M. (2005). Krizi yönetebilmenin sırları. Çizgi Kitabevi.

Tolğay, A. G. (2023). Küreselleşmenin sebep olduğu krizlerde devletlerin karşılaştıkları güçlükler ve NGO’ların rolü (Yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Tombaş, Z. (2021). Kriz dönemlerinde uygulanan kurumsal stratejilerde entelektüel liderliğin rolü: Otel işletmelerinde bir uygulama (Doktora tezi). İstanbul Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

Topaloğlu, F. (2019). Kriz yönetiminde liderlik: İşletmelerde kriz yönetiminin otantik liderlik özellikleri açısından incelenmesi: Muğla İli Araştırması (Yüksek lisans tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.

Usta, G. (2021). Türkiye’de meydana gelen deprem afetlerinde sunulan hizmetlerin değerlendirilmesi (1999-2020): Nitel bir araştırma (Doktora tezi). Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gümüşhane.

Yazar, F. (2020). Türkiye kamu diplomasisinde kriz iletişimi yönetimi: Rus uçağı krizi ve Kaşıkçı cinayeti üzerine karşılaştırmalı bir analiz (Doktora tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Yeksan, Ö., & Akbaba, A. (2019). Sürdürülebilir turizm makalelerinin bibliyometrik analizi. Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi, 3(2), 220-231.

Yılmaz Korkmaz, M. (2020). Kriz iletişimi ve sosyal medya: Markaların kriz iletişim stratejilerinde sosyal medya kullanımları üzerine bir araştırma (Yüksek lisans tezi). Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Yılmaz, F. (2023). Hastane yöneticilerinin Covid-19 pandemisi kriz yönetimi tutumlarının değerlendirilmesi: Trabzon ili örneği (Doktora tezi). Avrasya Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Trabzon.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2005). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (5. baskı). Seçkin Yayıncılık.

Yıldırım, O. Y. (2019). Türkiye’de faaliyet gösteren gıda kuruluşlarının kriz iletişimi stratejilerinin karşılaştırılması(Yüksek lisans tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Yıldırım, B. (2022). Türkiye orman yangınları sürecinde Orman Genel Müdürlüğü’nün Twitter’deki kriz iletişimi(Yüksek lisans tezi). Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ankara.

Yiğit Uyar, M. H. (2021). Siyasal söylemde mülteci krizi: İtalya, Macaristan ve Türkiye (Doktora tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.